

AVIZ

referitor la propunerea legislativă pentru completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

Analizând propunerea legislativă pentru completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului (B445/5.09.2018), transmisă de Secretarul General al Senatului cu adresa nr.XXXV/4381/12.09.2018 și înregistrată la Consiliul Legislativ cu nr.D939/13.09.2018,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art.2 alin.1 lit.a) din Legea nr.73/1993, republicată și al art.46(2) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează favorabil propunerea legislativă, cu următoarele observații și propuneri:

1. Propunerea legislativă are ca obiect de reglementare completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, cu modificările și completările ulterioare. Așa cum se arată în Expunerea de motive, „propunerea legislativă reglementează în mod unitar *expresis verbis* caracterul obligatoriu al rezultatului referendumului (...) și termenul de executare a obligației de conformare”.

Prin obiectul său de reglementare, propunerea legislativă se încadrează în categoria legilor organice, fiind incidente prevederile art. 73 alin.(3) lit.d) din Constituția României, republicată, iar în aplicarea dispozițiilor art.75 alin.(1) din Constituție, prima Cameră sesizată este Senatul.

2. Menționăm că, prin avizul pe care îl emite, Consiliul Legislativ nu se poate pronunța asupra oportunității soluției legislative propuse.

3. Referitor la soluțiile legislative propuse la **pct.1 al art.I**, menționăm că, prin **Decizia nr.682/2012, Curtea Constituțională** a reținut următoarele:

„1.7. *Faptul că, în cazul referendumului consultativ, nu este stabilită o astfel de procedură ulterioară nu se traduce într-o lipsă a efectelor acestui referendum. Nici nu ar fi admisibil într-un stat de*

drept ca voința populară, exprimată cu o largă majoritate (în cazul de față, 83,31% dintre voturile valabil exprimate), să fie ignorată de reprezentanții aleși ai poporului. (...) Chiar dacă, teoretic, reprezentanții aleși ai poporului sunt liberi să decidă distinct de voința populară, în practică se supun acestei voințe.

*1.10. Din această perspectivă, ceea ce distinge un referendum consultativ de unul decizional nu este, în principal, chestiunea privitoare la respectarea sau nu a voinței populare - această voință nu poate fi ignorată de aleșii poporului, întrucât este o expresie a suveranității naționale -, ci caracterul efectului referendumului (direct sau indirect). Spre deosebire de referendumul decizional, **referendumul consultativ produce un efect indirect, în sensul că necesită intervenția altor organe, de cele mai multe ori a celor legislative, pentru a pune în operă voința exprimată de corpul electoral.***

1.11. Această interpretare se întemeiază și pe principiul loialității constituționale, desprins și interpretat prin coroborarea dispozițiilor constituționale ale art.1 - Statul român, art.2 - Suveranitatea și art.61 - Rolul și structura (Parlamentului), principiu care, în această materie, impune ca autoritățile cu competențe decizionale în domeniile vizate de problematica supusă referendumului (în cazul de față Parlamentul) să ia în considerare, să analizeze și să identifice modalități de punere în practică a voinței exprimate de popor. O altă viziune asupra efectelor referendumului consultativ l-ar reduce pe acesta la un exercițiu pur formal, un simplu sondaj de opinie.”.

Având în vedere considerentele instanței de contencios constituțional, menționate mai sus, rezultă că punerea în aplicare a voinței cetățenilor, exprimată prin referendum este obligatorie inclusiv în cazul referendumului consultativ, indiferent care ar fi obiectul acestuia, iar obligația punerii în aplicare revine tuturor autorităților cu competențe decizionale în domeniile vizate de problematica supusă referendumului.

Or, prin soluțiile legislative preconizate pentru **art.12 alin.(4)**, se reglementează într-un domeniu rezervat legilor constituționale, obligativitatea efectelor referendumului cu privire la probleme de interes național rezultând din interpretarea sistematică a normelor constituționale de către Curtea Constituțională. În plus, normele propuse contravin celor reținute de Curtea Constituțională în decizia sus-menționată, întrucât fac o distincție între rezultate obligatorii și rezultate facultative ale referendumului, deși Curtea nu a făcut această

distincție. Prin urmare, este de analizat dacă norma propusă pentru acest alineat poate fi promovată.

La **alin.(5)** al **art.12**, în acord cu decizia citată, care are în vedere „autoritățile cu competențe decizionale în domeniile vizate de problematica supusă referendumului”, este de analizat dacă textul nu ar trebui să utilizeze această sintagmă în locul expresiei „Parlamentul sau Guvernul, după caz”.

4. La pct.2 al **art.I**, deși prin decizia menționată anterior Curtea Constituțională s-a referit doar la referendumul cu privire la probleme de interes **național**, pentru identitate de rațiune, observațiile referitoare la stabilirea obligativității rezultatului referendumului în funcție de obiectul acestuia sunt valabile și în ceea ce privește referendumul local cu privire la probleme de interes deosebit.

5. Din punct de vedere al redactării și al respectării normelor de tehnică legislativă, la actuala formă a proiectului, se rețin următoarele :

a) Având în vedere Decizia Curții Constituționale nr.567/2006 prin care **alin.(1)** al **art.12** a fost declarat neconstituțional, în prezent acesta nemaiproducând efecte juridice, pentru actualitatea conținutului articolului și pentru respectarea normelor de tehnică legislativă este recomandată modificarea în integralitate a **art.12**, cu eliminarea textului declarat neconstituțional și numerotarea corespunzătoare a actualului **alin.(2)** din lege, precum și a normelor propuse prin prezentul proiect. În acest caz, partea dispozitivă a **pct.1** va fi reformulată, astfel:

„1. Articolul 12 se modifică și va avea următorul cuprins:”.

b) La **art.II**, din rațiuni de tehnică legislativă, înaintea expresiei „completările aduse” se va insera prepoziția „**cu**”, iar cea de-a doua sintagmă „*în Monitorul Oficial al României, Partea I*” se va elimina, ca superfluă.

c) La **art.III**, în acord cu uzanțele normative, propunem ca sintagma „*Prevederile prezentei legi*” să fie înlocuită cu expresia „**Prezenta lege**”.

dr. Dragoș IONESCU

București

Nr. 947 / 11. 10. 2018.

Lege privind organizarea și desfășurarea referendumului

Notă: (v. D.C.C. nr. 392/2007 - M. Of. nr. 325/15 mai 2007 - art. 11 alin. (3));

- 1 modificări prin O.U.G. nr. 92/2003 M. Of. nr. 710/10 oct. 2003 *modifică art. 30 alin. (1)*
Ordonanță de urgență pentru modificarea și completarea unor
reglementări referitoare la organizarea și desfășurarea
referendumului
aprobată prin L. nr. 550/2003 M. Of. nr. 922/22 dec. 2003

- 2 modificări prin L. nr. 550/2003 M. Of. nr. 922/22 dec. 2003 *aprobă O.U.G. nr. 92/2003*
Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului
nr. 92/2003 pentru modificarea și completarea unor
reglementări referitoare la organizarea și desfășurarea
referendumului

- 3 modificări prin L. nr. 551/2003 M. Of. nr. 922/22 dec. 2003 *modifică art. 14 alin. (1)*
Lege pentru modificarea art. 14 alin. (1) din Legea nr. 3/2000
privind organizarea și desfășurarea referendumului

- 4 modificări prin O.U.G. nr. 99/2005 M. Of. nr. 643/20 iul. 2005 *modifică art. 12 alin. (1) lit. A;
introduce lit h) la art. 12 alin. (1) lit. B*
Ordonanță de urgență pentru modificarea și completarea Legii
nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
respinsă prin L. nr. 243/2006 M. Of. nr. 554/27 iun. 2006

- 5 modificări prin L. nr. 243/2006 M. Of. nr. 554/27 iun. 2006 *respinge O.U.G. nr. 99/2005*
Lege privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului
nr. 99/2005 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000
privind organizarea și desfășurarea referendumului

- 6 modificări prin D.C.C. nr. 567/2006 M. Of. nr. 613/14 iul. 2006 *suspendă pentru 45 zile aplicarea
prevederilor art. 12 alin. (1)(termenul se
împlinește la data de 27 august 2006 după
care operează prevederile art. 147 alin.(1)
din Constituție)*
Decizia nr. 567 din 11 iulie 2006 referitoare la excepția de
neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea
nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

- 7 admisă excepție de neconst. prin D.C.C. nr. 567/2006 M. Of. nr. 613/14 iul. 2006 *art. 12 alin. (1)*
Decizia nr. 567 din 11 iulie 2006 referitoare la excepția de
neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea
nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

- 8 modificări prin O.U.G. nr. 27/2007 M. Of. nr. 278/25 apr. 2007 *modifică art. 26 alin. (2), art. 27 alin. (1);
introduce alin. (2_1) și (2_2) la art. 26,
alin. (1_1), (1_2) și (1_3) la art. 27*
Ordonanță de urgență privind stabilirea unor măsuri pentru
organizarea referendumului național din data de 19 mai 2007
pentru demiterea Președintelui României
aprobată prin L. nr. 65/2008 M. Of. nr. 237/27 mar. 2008

- 9 modificări prin L. nr. 129/2007 M. Of. nr. 300/5 mai 2007 *modifică art. 10*
Lege pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind
organizarea și desfășurarea referendumului

- 10 completat prin O.U.G. nr. 34/2007 M. Of. nr. 317/11 mai 2007 *introduce art. 43_1*
Ordonanță de urgență pentru completarea Legii nr. 3/2000
privind organizarea și desfășurarea referendumului
aprobată prin L. nr. 276/2007 M. Of. nr. 696/15 oct. 2007

- 11 admisă excepție de neconst. prin D.C.C. nr. 392/2007 M. Of. nr. 325/15 mai 2007 *art. 11 alin. (3)*
Decizia nr. 392 din 17 aprilie 2007 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 11 alin. (3) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
- 12 modificări prin D.C.C. nr. 392/2007 M. Of. nr. 325/15 mai 2007 *suspendă, pentru o perioadă de 45 de zile prevederile art. 11 alin. (3) (termenul se împlinește la 30 iunie 2007, după care operează prevederile art. 147 alin. (1) din Constituție)*
Decizia nr. 392 din 17 aprilie 2007 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 11 alin. (3) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
- 13 modificări prin L. nr. 276/2007 M. Of. nr. 696/15 oct. 2007 *aprobă O.U.G. nr. 34/2007*
Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 34/2007 pentru completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
- 14 modificări prin L. nr. 65/2008 M. Of. nr. 237/27 mar. 2008 *aprobă O.U.G. nr. 27/2007*
Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 27/2007 privind stabilirea unor măsuri pentru organizarea referendumului național din data de 19 mai 2007 pentru demiterea Președintelui României
- 15 modificări prin O.U.G. nr. 103/2009 M. Of. nr. 656/2 oct. 2009 *modifică art. 5 alin. (2), art. 17 alin. (1), art. 20 alin. (1), art. 43_1; introduce alin. (3) și (4) la art. 11, art. 15_1; înlocuiește anexele nr. 2, 3 și 4*
Ordonanță de urgență pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
aprobată cu modificări și L. nr. 62/2012 M. Of. nr. 247/12 apr. 2012 completări prin
- 16 modificări prin L. nr. 62/2012 M. Of. nr. 247/12 apr. 2012 *aprobă cu modificări și completări O.U.G. nr. 103/2009 și modifică art. 10, art. 11 alin. (3); introduce alin. (4) la art. 11*
Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 103/2009 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
- 17 modificări prin L. nr. 76/2012 M. Of. nr. 365/30 mai 2012 *modifică, la 1 septembrie 2012, art. 19 alin. (2)*
Lege pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă

Notă: v. De la data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă, referirile din cuprinsul actelor normative la hotărârea judecătorească "definitivă și irevocabilă" sau, după caz, "irevocabilă" se vor înțelege ca fiind făcute la hotărârea judecătorească "definitivă". În cuprinsul celorlalte acte normative în vigoare, sintagma "puterea de lucru judecat/puterea lucrului judecat" se înlocuiește cu sintagma "autoritatea de lucru judecat/autoritatea lucrului judecat"; Ori de câte ori prin legi și prin alte acte normative se face trimitere la Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale ori la "societatea comercială/societățile comerciale", după caz, trimiterea se consideră a fi făcută la Legea societăților nr. 31/1990 ori, după caz, la societatea/societățile reglementată/reglementate de Legea nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
- 18 modificări prin O.U.G. nr. 41/2012 M. Of. nr. 452/5 iul. 2012 *modifică art. 10, art. 23, art. 26 alin. (1) și (2), art. 35; introduce alin. (2_1) și (2_2) la art. 25, alin. (1_1) la art. 26; înlocuiește anexele nr. 2, 3 și 4*
Ordonanță de urgență pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului
aprobată cu modificări și L. nr. 153/2012 M. Of. nr. 511/24 iul. 2012 completări prin
- 19 modificări prin L. nr. 131/2012 M. Of. nr. 489/17 iul. 2012 *modifică art. 10*
Lege pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

20 modificări prin	L. nr. 153/2012 Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 41/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului	M. Of. nr. 511/24 iul. 2012	<i>aprobă O.U.G. nr. 41/2012 și modifică art. 23, art. 26 alin. (1) și (2), art. 32 alin. (1), art. 34; elimină de la modificare art. 10</i>
21 modificări prin	O.U.G. nr. 44/2012 Ordonanță de urgență privind modificarea art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă aprobată prin L. nr. 206/2012	M. Of. nr. 606/23 aug. 2012 M. Of. nr. 762/13 nov. 2012	<i>prorogă termenul de intrare în vigoare a Legii nr. 134/2010 până la 1 februarie 2013</i>
22 modificări prin	L. nr. 187/2012 Lege pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal Decizia Î.C.C.J. nr. 4/2014 - M. Of. nr. 434/13 iun. 2014	M. Of. nr. 757/12 nov. 2012	<i>la data de 1 februarie 2014, modifică art. 43_1 alin. (5), titlul cap. V, art. 50, art. 51 alin. (1) lit. a) și alin. (4), art. 59; introduce lit. f) la art. 49; abrogă art. 52-58</i>
23 modificări prin	O.U.G. nr. 4/2013 Ordonanță de urgență privind modificarea Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe aprobată cu modificări și completări prin L. nr. 214/2013	M. Of. nr. 68/31 ian. 2013 M. Of. nr. 388/28 iun. 2013	<i>prorogă termenul de intrare în vigoare a Legii nr. 134/2010 până la 15 februarie 2013</i>
24 modificări prin	L. nr. 214/2013 Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2013 privind modificarea Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe	M. Of. nr. 388/28 iun. 2013	<i>aprobă cu modificări și completări O.U.G. nr. 4/2013</i>
25 modificări prin	L. nr. 341/2013 Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului	M. Of. nr. 787/16 dec. 2013	<i>la 16 decembrie 2014 modifică art. 5 alin. (2), art. 7 alin. (2) partea introductivă, art. 12 alin. (2); introduce alin. (3) la art. 5</i>
26 modificări prin	O.U.G. nr. 15/2016 Ordonanță de urgență pentru completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului respinsă prin L. nr. 131/2017	M. Of. nr. 367/12 mai 2016 M. Of. nr. 420/7 iun. 2017	<i>introduce art. 16_1</i>
27 modificări prin	D.C.C. nr. 361/2016 Decizia nr. 361 din 26 mai 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 15/2016 pentru completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului	M. Of. nr. 419/3 iun. 2016	<i>admite excepția de neconstituționalitate și suspendă pentru 45 de zile dispozițiile O.U.G. nr. 15/2016 (termenul se împlineste la 12 iulie 2016) după care operează art. 147 din Constituție</i>
28 modificări prin	L. nr. 131/2017 Lege privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 15/2016 pentru completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului	M. Of. nr. 420/7 iun. 2017	<i>respinge O.U.G. nr. 15/2016</i>
29 modificări prin	L. nr. 159/2018 Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului	M. Of. nr. 582/10 iul. 2018	<i>modifică art. 6 alin. (1) și art. 15 alin. (1) lit. a); introduce alin. (3) - (5) la art. 6</i>

Ordonanță de urgență pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, precum și pentru unele măsuri pentru buna organizare și desfășurare a referendumului național pentru revizuirea Constituției

modifică art. 2 alin. (3), art. 17, art. 18, art. 23, art. 26 alin. (1) teza întâi, art. 26 alin. (3) și (4), art. 31 alin. (2), art. 43_1, art. 48, art. 62;

introduce art. 15_2, art. 27_1;

abrogă art. 19, art. 22, art. 25 alin. (4), art. 26 alin. (5) și (6), art. 31 alin. (3);

în tot cuprinsul anexelor nr. 2-6, sintagma „Numărul participanților trebuie să fie egal cu suma ce rezultă din adăunarea cifrelor de la pct. 5, 6 și 7.” se înlocuiește cu sintagma „Pct. 2 >= Pct. 5 + pct. 6 + pct. 7.”